

Medzinárodný lesnícky náučný chodník Udava - Solinka

Kraj:	Prešovský
Okres:	Snina
Geomorfologická jednotka:	Bukovské vrchy
Geologická jednotka:	flyšové pásmo
Chránené územie:	Národný park Poloniny a prírodná rezervácia Udava
Prístup:	bus Osadné a z horného konca obce pešo 3,6 km dolinou Udavy po žltej turistickej značke
Východisko:	Osadné, Uhliská
Trasa:	Osadné, Uhliská - „Krčmársky chodník“ - slovensko-poľská štátna hranica - Balnica (PL) [pozri poznámky 1 a 2 nižšie]
Dĺžka, prevýšenie:	2,6 km, prevýšenie 270 m
Čas prechodu:	1,5 h
Počet zastávok:	9 + 1 panel v obci Osadné
Náročnosť:	mierne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa vedie po žltej turistickej značke.

Rok otvorenia: 2008 slovenská časť, 2010 poľské časti

Aktuálny stav: Chodník je v dobrom stave.

Textový sprievodca: Medzinárodný lesnícky náučný chodník Udava - Solinka (ŠOP SR, Správa NP Poloniny)

Kontakt: Lesy SR, š. p., Odštepny závod Vranov nad Topľou, Čemernianska 1050, 093 03 Vranov nad Topľou, tel. 057 / 4423 769

Poznámky: (1) Celý medzinárodný náučný chodník (poľ. Międzynarodowa Leśna Ścieżka „Udava - Solinka“) tvoria tri časti. Prvou je slovenský úsek Osadné - Balnica (PL) (2,6 km, 9 zastávok). Oba ďalšie úseky sú v Poľsku: jeden, líniový, nadväzujúci na slovenský úsek, vedie dolinou Balniczky (7 km, 9 zastávok) a druhý, okružný, prechádza územím bývalej obce Solinka (4,5 km, 7 zastávok). Poľské trasy sú navzájom prepojené hraničným modro značeným turistickým chodníkom (2,5 km). (2) Informácie v tomto článku sa týkajú slovenského úseku medzinárodného náučného chodníka. (3) Na vlastnej trase slovenského úseku chodníka sa nachádza deväť informačných panelov (druhý až desiaty). Prvý v zozname uvedený panel stojí mimo trasy v obci Osadné.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie starších žiakov.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Osadné. Maličká rusínska obec na hornom toku Udavy pri východnom okraji Laboreckej vrchoviny na jej kontakte s Bukovskými vrchmi asi 20 km na sever od Sniny. Vznikla v druhej polovici 15. až prvej polovici 16. storočia, prvá písomná zmienka o nej pochádza z roku 1639. Až do roku 1948 sa nazývala Telepovce. Pod miestnym pravoslávny chrámom Voznesenija Hospodinovho z roku 1930 sa nachádza unikátna krypta s pozostatkami vyše 1 000 ruských a rakúsko-uhorských vojakov z prvej svetovej vojny, padlých v okolí obce. Pozoruhodnosťami sú ďalej gréckokatolícky kostol Archanjela Michala z roku 1792 a takmer 4 m vysoká drevená socha stojaceho medveda, symbolu Rusínov, od Luba Birku zo Sniny, ktorá vznikla v roku 2008 ako pamiatka na natáčanie karlovarským filmovým festivalom oceneného dokumentárneho filmu „Osadné“ režiséra Marka Škopa. Jej podstavec nesie tabule, informujúce v štyroch jazykoch o kultúrnych a prírodných zaujímavostiach obce a okolia.

Prírodná rezervácia Udava. Chránené územie v pramennej oblasti Udavy v Bukovských vrchoch na severovýchod od Osadného vyhlásené v roku 1982 (a v roku 2005 významne rozšírené) na ochranu prirodzených procesov a neobmedzeného vývoja rastlinných a živočíšnych spoločenstiev a lesných porastov. Je považovaná za jednu z najcennejších častí Národného parku Poloniny - Medzinárodnej biosférickej rezervácie Východné Karpaty. V roku 2007 sa jej územie pre výnimočnú hodnotu zachovalých bukových a jedľovo-bukových lesných spoločenstiev stalo v rámci hromadnej lokality Karpatské bukové pralesy, neskôr transformovanej do 82 areálov sústavy so spoločným názvom „Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy“ ležiacich v 12 európskych krajinách (2018) súčasťou Zoznamu svetového dedičstva UNECSO. Vyskytuje sa v nich vzácna flóra (kosatec sibírsky, horec pľúcny), ale aj fauna (unikátny výskyt orlov, sov či šeliem: vlk, rys, medveď, mačka divá). Pred niekoľkými rokmi sa doň vrátili aj jeho niekdajší obyvatelia - zubry. Územie rezervácie leží v území európskeho významu NP Poloniny ako aj chráneného vtáčieho územia Bukovské vrchy (obe sú

časťou sústavy Natura 2000).

Bieszczadská úzkokolejka (poľ. Bieszczadzka Kolejka Leśna). Lesná úzkorozchodná železnica v pohorí Bieszczady Zachodnie, najvyššie položená v Poľsku. Jej prvý úsek z Noweho Lupkówa do Cisny-Majdanu bol vybudovaný v rokoch 1890 - 1898, postupne pribúdali ďalšie. Slúžila na zvoz dreva a prepravu tovaru, ale aj osôb. Za prvej československej republiky sa v rokoch 1918 - 1938 jej krátky úsek Balnica - Solinka ocitol na československom území, neskôr - až do 70. rokov 20. storočia - sa situácia viackrát menila. Počas druhej svetovej vojny bol pôvodný rozchod trate 760 mm prebudovaný na 750 mm. Od 60. rokov 20. storočia, kedy sa začali budovať lesné asfaltové cesty, začala trať upadať, no používala sa miestami až do roku 1994. Od roku 1997 je vyhľadávanou sezónnou turistickou atrakciou, a to v lete a počas prázdnin i v zime. Jazdí sa na dvoch tratiach (spolu zhruba 20 km) z Majdanu do Balnice a Przysłupu. V stanici Majdan je múzeum a skanzen dráhy. Do osady **Balnica** na dráhe na rozvodí Osławy a Solinky, založenej v 16. storočí na valaskom práve, vedie cez blízky slovensko-poľský turistický hraničný priechod zo Slovenska z Osadného z doliny Udavy slovenský úsek medzinárodného lesníckeho náučného chodníka Udava - Solinka, na ktorý nadväzujú dva jeho ďalšie navzájom nesúvisiace poľské úseky - jeden z Balnice dolinou Balcniczky a druhý v okolí Solinky.

Solinka. Malá lesná osada v pohorí Bieszczady Zachodnie v juhovýchodnom Poľsku pri slovenskej hranici na hornom toku rovnomennej riečky Solinka. Leží pri Bieszczadskej lesnej železnici (pozri samostatné heslo). Po druhej svetovej vojne boli všetci obyvatelia pôvodnej obce vysídlení („Akcja Wisła“). Rieka Solinka, dlhá 48 km, je druhým najväčším prítokom Sanu.

Prírodná rezervácia Hostovické lúky. Chránené územie na pravostrannej nive Udavy vo východnej časti Laboreckej vrchoviny medzi Nižnou Jablonkou a Osadným, resp. Hostovicami vyhlásené v roku 1980 na ochranu zriedkavých vlhkomilných nivných lúčnych až slatinných spoločenstiev v poľnohospodárskej krajine Nízkych Beskýd s výskytom chránených a ohrozených druhov rastlín a živočíchov a najväčším masovým výskytom kosatca sibírskeho (*Iris sibirica*) na Slovensku. Rezervácia je súčasťou rozsiahlejšieho rovnomenného územia európskeho významu (je súčasťou sústavy Natura 2000).

Národný park Poloniny. Leží na severovýchodnom Slovensku na hraniciach s Poľskom a Ukrajinou v **Bukovských vrchoch**. Bol vyhlásený v roku 1997. Podstatnú časť parku zaberajú bukové lesy, v ktorých významný podiel majú pralesy. Na hlavnom chrbáte Bukovských vrchov sú časté lúky - poloniny. Mnohé druhy organizmov žijúcich na území parku sú endemity. Najhodnotnejšie časti územia parku sú chránené v maloplošných chránených územiach: v národných prírodných rezerváciách (Stužica, Havešová, Riaba skala, Rožok, Plaša, Stinská a Pod Ruským), prírodných rezerváciách (Bahno, Borsučiny, Bzaná, Gazdoraň, Hlboké, Hrúnok, Ruské, Stinská Slatina, Stružnická dolina, Šípková, Udava, Uličská Ostrá) a prírodnej pamiatke (Ulička). Územie Národného parku Poloniny včítane jeho ochranného pásma je súčasťou Medzinárodnej biosférickej rezervácie Východné Karpaty, druhej najväčšej v Európe. Pôvodne vznikla v roku 1993 ako slovensko-poľská, od roku 1998 po pripojení ukrajinských území je trilaterálna - prvá na svete. Pokrýva územie šiestich veľkoplošných chránených území. Okrem NP Poloniny ide o: Bieszczadský národný park, Cisniansko-Wetlinský park krajobrazovy a Park krajobrazovy Doliny Sanu v Poľsku a Užanský národný prírodný park a Nadsjanskýj regionálny krajinný park na Ukrajine. Viaceré vyššie spomenuté maloplošné chránené územia národného parku (Stužica, Rožok, Havešová) patria aj medzi lokality na Zozname svetového dedičstva UNECSO so spoločným názvom „Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy“ ležiacich v 12 európskych krajinách (stav v roku 2018). Pôvodný zápis sústavy „Karpatské bukové pralesy“ v roku 2007 tvorilo 10 lokalít na území slovensko-ukrajinských Karpát. Územie parku je tiež súčasťou chráneného vtáčieho územia Bukovské vrchy a viaceré plochy sú územiami európskeho významu (Bukovské vrchy, Ublianka, Stinská, Ulička). Obe kategórie sú

súčasťou sústavy Natura 2000.

Názvy informačných panelov

1. Obec Osadné - brána do medzinárodného lesníckeho náučného chodníka Udava - Solinka
2. Medzinárodný lesnícky náučný chodník Udava - Solinka
3. Lesy a prírodné pomery v PR Udava
4. Rozšírenie rezervácie Udava
5. Obyvatelia Udavy
6. V kráľovstve jedlí
7. Riečne pirátstvo
8. Zmeny štátnej hranice
9. Lesné železnice
10. Medzinárodný lesnícky náučný chodník Udava - Solinka

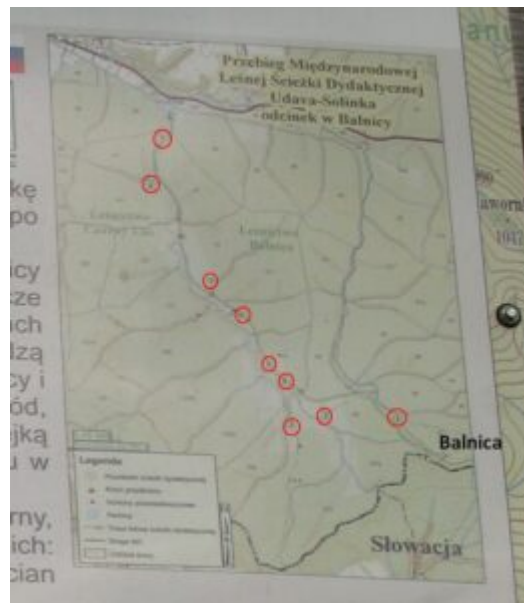
Panely v teréne nie sú číslované. Na vlastnej trase chodníka sú len panely 2 až 10; prvý panel stojí v obci Osadné.

Trasa dolina Balnicy

- Przystanek nr 1
- Bobry u źródła rzeki Solinki
- Przystanek nr 2
- Kosaciec syberyjski na wilgotnej łące tropikalowej
- Przystanek nr 3
- Krocz na "grobie patyczkowy"
- Przystanek nr 4
- Miechawki lasu nad górą Odawą
- Przystanek nr 5
- Dokarmianie sżmowa zwierzyny leśnej i zbiór stana na jego potrzeby
- Przystanek nr 6
- Powojenne zalesienia gruntów wsi Balnica
- Przystanek nr 7
- Carłowisko i cmentarz w Balnicy
- Przystanek nr 8
- "Kowalowa" kapliczka z cudownym źródłem
- Przystanek nr 9
- Nadpotokowe skupiska ciernisty zielonej

Trasa po danej wsi Solinka (Nadleśnictwo Cłona)

- Przystanek nr 1
- Carłowisko i cmentarz w Solince
- Przystanek nr 2
- Miejsce bytowania bobra europejskiego
- Przystanek nr 3
- Sukcesja naturalna
- Przystanek nr 4
- Las bukowy
- Przystanek nr 5
- Przebudowa drzewostanu
- Przystanek nr 6
- Szerefa ekostorowia lasu
- Przystanek 7
- Zagospodarowanie turystyczne lasu
- Zarys dęglów wsi Balnica
- Zarys dęglów wsi Solinka

Źródło: Pisk, L. B.: UdaVA Solinka. In: Grupa Bieszczady [online]. Dostępny z: http://www.grupabieszczady.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=18&Itemid=8

